

УДК 338.33

**ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ РИЗИКУ ІНВЕСТИЦІЙ У ПРОЦЕСІ
УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

Витвицька У. Я., Дроняк В. В.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

e-mail: u.vytvytska@gmail.com

тел. 097-461-61-61

На сучасному етапі розвитку економіки, а особливо інвестиційної сфери, теорія портфельних інвестицій Гаррі Марковіца є одним із основних інструментів дослідження фондових ринків різних країн. Хоча дана теорія має певні протиріччя, вона широко використовується для аналізу фондового ринку загалом, стану його розвитку та стабільності, визначення доцільності вкладення коштів у певні цінні папери та / або галузі економіки. Також вона може використовуватися для проведення аналізу власного бізнесу, а саме дохідності та ризиковості здійснення фінансового інвестування, а отже, може слугувати інструментом управління інвестиційною безпекою, оскільки її практичне застосування забезпечує зниження ризику втрати капіталу.

Через полегшення доступу індивідуальних інвесторів до фондового ринку з метою формування портфеля та прагнення до отримання позитивного результату, використання портфельної теорії стає все актуальнішим, оскільки інвестори намагаються мінімізувати ризик і забезпечити інвестиційну безпеку. Сучасне програмне забезпечення, що розвивається шаленими темпами, дає змогу максимально спростити технологію прийняття інвестиційних рішень.

Щодо використання даної теорії на прикладі українського фондового ринку, то вона є ефективним способом аналізу доцільності вкладення капіталу в Україні. Згідно проведених досліджень [1] можна стверджувати, що український фондовий ринок є малорозвиненим і неефективним. У зв'язку з політичною нестабільністю в державі, високим рівнем недовіри інвесторів через корупцію, велику частку економіки в тіні, макроекономічну нестабільність й інші фактори, інвестиційна привабливість українського фондового ринку є дуже низькою. Все це перешкоджає його розвитку, тому на ринку мало великих компаній, які б могли бути потужними гравцями.

Якщо аналізувати котирування акцій одних з найбільших компаній України, таких як ПАТ «Укртелеком», «Укрнафта», «Турбоатом» та інших, упродовж 2019 року спостерігалась тенденція до падіння їхньої вартості. Звичайно, присутні й позитивні стрибки на ринку, однак в загальному за рік вартість їх акцій знизилась. Зокрема, на рис. 1 представлено динаміку ціни на акції ПАТ «Укрнафта».

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах»

Рис. 1. Динаміка ціни акцій ПАТ «Укрнафта» [2]

Якщо сформувати за теорією Марковіца оптимальні інвестиційні портфелі з акцій компаній, які належать до топ - 5 «Української біржі», можна спостерігати низький рівень дохідності (близько 5%) і високі, як для такого рівня дохідності, показники можливого ризику (4-6%) (табл. 1).

Таблиця 1

Інвестиційні портфелі з акцій компаній з топ - 5 «Української біржі» [1]

Портфель	Частка акцій, част. од.				Дохідність портфеля, %	Ризик портфеля, %
	Мотор Січ	Турбоатом	Райффайзен Банк Аваль	Укрнафта		
Випадковий портфель	0,3	0,3	0,3	0,1	4,76	4,68
Мінімальний ризик за обмеження мінімального доходу	0,59	0,28	0,13	0	5,0	3,37
Максимальний дохід за обмеження максимального ризику	0,63	0	0,37	0	6,11	5,0

Рівень дохідності і ризику портфеля залежатиме від акцій компаній, які будуть у портфелі. У даному випадку серед запропонованих є акції ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», вартість яких протягом досліджуваного періоду зростає, тому при збільшенні питомої ваги їх у портфелі, його дохідність зростатиме. З даної таблиці очевидно, що для того, щоб сформувати портфель із більшою дохідністю, до нього взагалі не слід включати акції ПАТ «Укрнафта», оскільки їх ціна на ринку спадає, що в свою чергу

збільшити ризик портфеля. Тому вигідніше включити у портфель більшу кількість акцій інших компаній.

За даними, наведеними у таблиці 2, де не сформовано оптимальний портфель, а тільки розраховано дохідність і ризик акцій українських компаній, можна зробити висновок про те, що інвестування в їхні цінні папери є малоефективним, оскільки для заданого рівня ризику характерні дуже низькі рівні прибутковості. Найоптимальнішим варіантом вкладення капіталу є акції Стахановського вагонобудівельного заводу, оскільки високий ризик виправдовується високим рівнем дохідності.

Таблиця 2

Прибутковість і ризик акцій [3]

ПАТ	Прибутковість, %	Ризик, %
Нижньодніпровський трубопрокатний завод	0,20	3,16
Стахановський вагонобудівельний завод	2,67	6,06
АвтоКрАЗ	0,37	2,78
Укртелеком	0,51	4,07
Мотор Січ	0,76	3,69

Якщо аналізувати фондовий ринок України за останні три роки, можна побачити стрімке його зростання саме у 2018 році: так, зростання вартості акцій АТ «Райффайзен Банк Аваль» становило (+169%), ПАТ «Донбасенерго» (+145%) та ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (+96%). Далі протягом 2019 року відбулося незначне падіння вартості акцій на українській біржі, однак починаючи з перших днів 2020 року, знову почалося стрімке зростання українського ринку [4]. Така динаміка є позитивною як для самих суб'єктів господарювання, так і для економіки країни загалом.

Отже, можна стверджувати, що відбувається зростання вітчизняного фондового ринку, однак воно має місце на фоні його попереднього значного ослаблення, тобто зростання здається суттєвим на фоні низької бази порівняння. І на сьогоднішній день фондовий ринок України є ще не надто великим і розвиненим. Теорія інвестицій Гаррі Марковіца допомагає в цьому переконатися. Разом з тим, дану теорію не слід розглядати як пакет якихось рекомендацій для повсякденного керівництва, вона лише привернула увагу на залежність очікуваної прибутковості і ризику портфеля від активів, які знаходяться в ньому. Дану теорію доцільніше використовувати на розвинених фондових ринках, де спостерігається стабільна ситуація, оскільки для визначення очікуваної дохідності використовують дані, що мали місце в минулі періоди.

Список літературних джерел:

1. Підходи до формування оптимального портфеля цінних паперів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/15502>
2. ИнвестФонд. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://investfunds.ru/>
3. Прогнозування прибутковості акцій компаній на фондовому ринку перів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23676/1/>
4. Українська Біржа. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ux.ua/>

УДК 336.761

ІНДЕКС ДОУ-ДЖОНСА ЯК ІНДИКАТОР ФОНДОВОГО РИНКУ

Гурська Х. Я.

Науковий керівник: асист. І. Р. Боднарук

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

e-mail: hrustysag@gmail.com

Важливою складовою фондових ринків країн з розвинутою економікою є наявність сукупності індикаторів, які дають змогу здійснювати поточний та перспективний аналізи цього важливого сегмента фінансового ринку. За їх допомогою оцінюється загальна ситуація на фондовому ринку та можливість досягнення поставлених інвестиційних цілей, здійснюється вибір стратегії дій учасниками фондового ринку, ведуться операції з цінними паперами на провідних фондових біржах світу [1, с.58].

Індекс Доу-Джонса (англ. Dow Jones Industrial Average, DJIA) є одним із найвідоміших фондових індексів, створених редактором газети Wall Street Journal і засновником компанії Dow Jones & Company Чарльзом Доу, для зведення інформації по акціях індустриальних підприємств на американській біржі цінних паперів.

Вперше показник Доу Джонса був розрахований в 1884 році за акціями 11 компаній: 9 залізничних та 2 промислових. Надалі цей індекс змінювався, але за основу його розрахунку завжди обирали акції транспортних компаній. Він розраховується за акціями 20 найбільших транспортних компаній США.

Перелік компаній, охоплених індексом Доу-Джонса, переглядається з розвитком ситуації на фондовому ринку. Складанням цього переліку займається редакція газети “The Wall Street Journal”.

Ті чи інші акції вибувають з фондового ринку в зв'язку зі злиттям компаній, або втратою окремих з них активності на ринку або в зв'язку з їх банкрутством. У таких випадках в розрахунок включаються акції інших компаній, тобто індекс в цілому коригується так, щоб його можна було